

ZÁSADNÍ ZMĚNY V POJIŠTĚNÍ OSVČ ÚČINNÉ OD 1. LEDNA 2019

KOLEKTIV AUTORŮ

Na základě legislativních změn zákonů určených pro provádění důchodového i nemocenského pojištění osob samostatně výdělečně činných (dále jen „OSVČ“) dochází od 1. ledna 2019 k zásadním změnám nejen v oblasti placení pojistného, ale i v ostatních navazujících oblastech. Nejvýznamnější změny přinesla novela zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. Příslušná ustanovení tohoto zákona jsou v závorkách uvedena v textu.

ZMĚNY V PLACENÍ POJISTNÉHO NA DŮCHODOVÉ POJIŠTĚNÍ

Nejdůležitější je změna v termínu splatnosti záloh na pojistné na důchodové pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti (dále jen „záloha na pojistné“), kdy **nově je záloha na pojistné za kalendářní měsíc splatná od prvního do posledního dne kalendářního měsíce, na který se záloha na pojistné platí (§ 14a odst. 1)**. Aby OSVČ nebyla povinna platit v lednu 2019 dvě zálohy na pojistné, je dle přechodných ustanovení stanoveno, že záloha na pojistné, zaplacená v lednu 2019, se považuje za zálohu za tento měsíc. Záloha zaplacená v období od 21. do 31. prosince 2018 se považuje za zálohu zaplacenou za prosinec tohoto kalendářního roku. Zároveň je uvedeno, že dluh na zálohách vzniklý za kalendářní měsíce roku 2018 zaniká dnem 1. ledna 2019.

PŘÍKLADY 1–3

- 1) *Platba OSVČ, která byla připsána na účet příslušné OSSZ dne 15. prosince 2018, byla použita jako záloha na pojistné za měsíc listopad. Do konce roku 2018 OSVČ již žádnou platbu neprovedla. Zálohu na měsíc prosinec tak není povinna zaplatit. 31. prosinec 2018 bude posledním dnem, za který je počítáno penále z případných dlužných záloh na pojistné za rok 2018.*
- 2) *Platbou OSVČ, která byla připsána na účet příslušné OSSZ dne 10. prosince 2018, byla v plné výši uhrazena záloha na pojistné za měsíc listopad. Dne 28. prosince 2018 byla připsána další platba, která byla použita na zálohu na pojistné za měsíc prosinec 2018.*
- 3) *Platba OSVČ, která byla připsána na účet OSSZ dne 2. ledna 2019, bude použita na zálohu na pojistné za leden 2019 i přesto, že nebyla uhrazena záloha za prosinec 2018.*

Nová je i skutečnost, že OSVČ, která zahájí samostatnou výdělečnou činnost (dále jen „SVČ“) nebo se přihlásí k důchodovému pojištění v prosinci kalendářního roku, nemá povinnost platit zálohu na pojistné za tento měsíc (§ 14a odst. 1). Po

jistné bude uhrazeno až na základě Přehledu o příjmech a výdajích za kalendářní rok, ve kterém OSVČ zahájila SVČ nebo se přihlásila k pojištění.

U OSVČ nově zahajujících SVČ dochází k prodloužení doby splatnosti za měsíc, ve kterém byla SVČ zahájena, tj. záloha je v tomto případě splatná až do konce následujícího kalendářního měsíce, aby měla OSVČ dostatek času splnit svoji povinnost. *Např. OSVČ zahájí SVČ v únoru 2019. Splatnost zálohy za únor 2019 je v tomto případě nejpozději do 31. března 2019, a to bez ohledu na to, zda SVČ byla zahájena na začátku nebo na konci měsíce.* Tato prodloužená splatnost zálohy na pojistné platí i v případě, kdy se OSVČ dobrovolně přihlásí k účasti na důchodovém pojištění v průběhu kalendářního roku, pokud vykonává vedlejší SVČ a není ke dni podání přihlášky povinna platit zálohy na pojistné (§ 14a odst. 1).

Přestože splatnost záloh na pojistné je stanovena do posledního dne měsíce, na který se platí, je z hlediska počítání penále tolerována úhrada zálohy do konce následujícího kalendářního měsíce. Není-li záloha na pojistné plně uhrazena v této prodloužené lhůtě, počítá se penále od prvního dne následujícího po dni splatnosti zálohy [§ 20 odst. 5 písm. b)].

PŘÍKLAD 4

OSVČ, která zahájila SVČ dne 22. března 2019, neuhradí zálohu na pojistné za březen 2019 (splatná do 31. března 2019) a nedoplatí ji ani v prodloužené splatnosti do 30. dubna 2019. Datem, od kterého se počítá penále za neuhranou zálohu, je 1. duben 2019.

K podstatné změně dochází u samotné výše zálohy na pojistné, kdy si nově OSVČ **nemůže určit měsíční vyměřovací základ (§ 14 odst. 2 a 5)**. Výše měsíčního vyměřovacího základu činí 50 % z částky rovnající se průměru, který z daňového základu na naposledy podaném přehledu připadá na 1 kalendářní měsíc výkonu SVČ, případně je stanovena ve výši minimálního měsíčního vyměřovacího základu stanoveného pro daný rok. Současně dochází ke zrušení limitu maximální výše zálohy na pojistné. Částky, které převyšují předpis záloh na pojistné, jsou považovány za platby do budoucna, nejdéle do prosince daného roku. Konečná částka v prosinci je považována za zálohu na pojistné za tento měsíc.

Z výše uvedeného pak vyplývá, že i nadále může OSVČ platit zálohy na pojistné do budoucna, a to nejdéle **do konce kalendářního roku**, avšak tuto skutečnost **již nemusí OSSZ dopředu oznamovat**. Zálohy na pojistné zaplacené do budoucna mohou být vráceny jen za kalendářní měsíce po ukončení činnosti. Rozdíl minimálního úhrnu záloh a uhrazených plateb lze vrátit, pokud o to OSVČ požádá nejpozději do konce kalendářního roku (§ 14a odst. 2).

Dále dochází ke změně platnosti období měsíčního vyměřovacího základu. K jeho změně v souvislosti s podaným přehledem dochází až **od měsíce následujícího** po měsíci, ve kterém byl nebo měl být přehled podán. Nová výše vyměřovacího základu je platná **do měsíce, v němž byl nebo měl být** podán přehled v dalším kalendářním roce. Pokud však z přehledu vyplyne **nižší** vyměřovací základ, pak platí již od měsíce, v němž byl přehled podán (§ 14 odst. 6).

Nově bude také umožněno OSSZ rozhodnout o tom, že OSVČ vykonávající vedlejší činnost **není povinna platit zálohy** na pojistné, pokud dojde k poklesu příjmů natolik, že její příjem po odpočtu výdajů v posuzovaném období roku, ve kterém žádá o snížení měsíčního vyměřovacího základu, by nezaložil účast na důchodovém pojištění (§ 14 odst. 7).

Osvobozeny od placení záloh na pojistné budou i OSVČ, které po celý kalendářní měsíc pobíraly nemocenské, peněžitou pomoc v mateřství nebo nově i dávku dlouhodobého ošetrového (§ 14 odst. 8).

ZMĚNY V PLACENÍ POJISTNÉHO NA NEMOCENSKÉ POJIŠTĚNÍ

Dochází ke změně minimálního pojistného na nemocenské pojištění (NP)!¹

Minimální měsíční základ pro pojistné na NP OSVČ a zahraničních zaměstnanců se zvyšuje ze 115 Kč na 138 Kč. OSVČ a zahraniční zaměstnanci, kteří si platí měsíční pojistné na NP nižší než 138, Kč si musí platbu pojistného zvýšit, jinak dojde k zániku NP!

Pojistné na NP za kalendářní měsíc je nově splatné od prvního do posledního dne kalendářního měsíce, na který se pojistné platí (§ 14c odst. 2).

Nově je dále stanoveno, že pokud OSVČ nezaplatí pojistné na NP v době splatnosti pojistného, ale doplatí jej do konce následujícího měsíce, považuje se tento doplatek za pojistné na NP za předchozí měsíc (§ 14c odst. 5). Toto použití plateb má eliminovat časté a nechtěné ukončení účasti na NP.

OSVČ a zahraniční zaměstnanci, kteří jsou účastní NP, musejí do 21. ledna 2019 zaplatit pojistné za prosinec 2018 alespoň ve výši 115 Kč a do 31. ledna 2019 mají zaplatit pojistné na leden 2019 alespoň ve výši 138 Kč. Nedoplatí-li pojistné za leden 2019 nejpozději do 28. února 2019, NP zanikne.

U OSVČ, která se přihlásí k NP, dochází, stejně jako u záloh na pojistné, k prodloužení doby splatnosti, tj. pojistné může být zaplacen až do konce následujícího kalendářního měsíce po měsíci, ve kterém se OSVČ k NP přihlásila (§ 14c odst. 2). Pojistné na NP může být i nadále v době splatnosti další platbou navýšeno a může být zaplacen do budoucna, ovšem za předpokladu, že bylo projednáno s příslušnou správou sociálního zabezpečení.

Nadále zůstává v platnosti, že pojistné na NP může být placeno v rozmezí minimálního a maximálního měsíčního základu stanoveného z přehledu. Nově je stanoveno, že při opožděném podání přehledu si OSVČ nemůže určit měsíční základ pro pojistné na NP ve vyšší výši, než je zákonem stanovené minimum. To platí od měsíce následujícího po měsíci, ve kterém měl být podán přehled, až do měsíce, ve kterém byl přehled podán (§ 5b odst. 3).

Pokud však OSVČ zaplatí vyšší než možné maximum, částka nad maximum se považuje za přeplatek. Nově je stanoveno, že přeplatek na pojistném bude vrácen **do konce února kalendářního roku následujícího po roce, v němž vznikl**, není-li jiného splatného závazku vůči OSSZ nebo ČSSZ, a po odečtení tzv. „rezervy“ (§ 17 odst. 4). Vrácen bude přeplatek jen v částce odpovídající rozdílu mezi výší přeplatku a povinně

ponechané „rezervy“, která je stanovena jako dvojnásobek pojistného stanoveného z minimálního měsíčního vyměřovacího základu, tj. částka **276 Kč** ($2 \times 138 \text{ Kč}$) z vyměřovacího základu 6 000 Kč ($2 \times 3\,000 \text{ Kč}$). ■

Autoři článku pracují v ČSSZ jako metodici sociálního pojištění OSVČ.

¹ V souladu s ustanovením § 6 odst. 2 zákona č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, a s nařízením vlády č. 213/2018

NEJVÍCE NABÍRAJÍ VELKÉ SPOLEČNOSTI

V rámci průzkumu ManpowerGroup Index trhu práce pro čtvrté čtvrtletí 2018 byla respondentům vybraného reprezentativního vzorku 750 zaměstnavatelů v ČR položena otázka: „*Jak očekáváte, že se změní celkový počet zaměstnanců ve vaší společnosti v následujícím čtvrtletí do konce prosince 2018 v porovnání s aktuálním čtvrtletím?*“

Zaměstnavatelé v České republice hlásí pro čtvrté čtvrtletí 2018 optimistické náborové plány. 7 % očekává nárůst počtu pracovních sil, 1 % předpovídá snížení počtu pracovních sil a 90 % zaměstnavatelů nepředpokládá žádné změny. Na základě těchto údajů vykazuje Čistý index trhu práce pro Českou republiku pro čtvrté čtvrtletí 2018 hodnotu +6 %, což je druhá nejvyšší hodnota pro poslední čtvrtletí roku za celou historii průzkumu od roku 2008 (nejméně Q4 byl v roce 2016).

„Nezaměstnanost je nejnižší v historii a náborové plány firem zůstávají i nadále velmi pozitivní. V roce 2017 jsme pozorovali zpomalení tempa náborů, nicméně od poloviny roku 2018 vidíme zrychlení na hodnoty z let 2015 a 2016. Poptávka po zaměstnancích výrazně převyšuje nabídku a společnosti hlásí kritický nedostatek pracovníků, rostoucí fluktuaci a tlak na zvyšování mezd. To vše nutí zaměstnavatele, aby zásadně přehodnotili svou personální strategii. Modifikují systém odměn a výhod, mění organizaci výroby, investují do automatizace, častěji využívají částečné úvazky a flexibilní formy zaměstnávání a nábor rozšiřují do vzdálených regionů, dokonce i zahraničí,“ řekla Jaroslava Rezlerová, generální ředitelka ManpowerGroup Česká republika.

Zaměstnavatelé ve všech čtyřech kategoriích rozdělených podle velikosti podniku očekávají nárůst počtu zaměstnanců. Nejvíce nabírají velké společnosti nad 250 zaměstnanců, kde 35 % bude nabírat a pouze 5 % propouštět (Čistým indexem je tedy +30). Středně velcí zaměstnavatelé vykazují Čistý index +15 % a zaměstnavatelé v malých podnicích a mikropodnicích +5 %.

Výsledky ukazují, že zaměstnavatelé ve 43 ze 44 zemí a oblastí plánují v nadcházejícím čtvrtletí zvýšit počet pracovních sil, avšak trh práce nevykazuje žádné známky výrazného nárůstu náborových aktivit. Celková důvěra zaměstnavatelů se od minulého čtvrtletí příliš nezměnila. V porovnání s předchozím čtvrtletím náborové plány pro čtvrté čtvrtletí posílily ve 22 z 44 zemí a oblastí, oslabily ve 14 a zůstaly beze změny v 8. Ve srovnání se stejným obdobím předchozího roku je předpověď příznivější ve 23 zemích, oslabila ve 13 a zůstala beze změny v 7. Nejsilnější náborové prostředí z globálního hlediska hlásí Japonsko, Tchaj-wan, Spojené státy, Rumunsko a Slovinsko, zatímco nejslabší předpověď přichází ze Švýcarska, Argentiny, Francie a Itálie.